

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ในวิชาสังคมวิทยาได้แบ่งแยกครอบครัวอย่างกว้าง ๆ ไว้ ๒ แบบใหญ่ ๆ คือ ครอบครัว
 เกี่ยวกับครอบครัวขยาย ครอบครัวเดี่ยวประกอบด้วยสมาชิกที่มีเฉพาะสามีภรรยาและบุตร เท่านั้น
 แต่ครอบครัวขยายนอกจากจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นสามีภรรยาและบุตรแล้ว ยังมีญาติอื่น ๆ
 ของทั้งสองฝ่ายอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากในปัจจุบันนี้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลง
 ไปมาก อันเป็นผลให้ลักษณะครอบครัวของไทยได้รับการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งกล่าวกันว่า
 เป็นแบบครอบครัวขยาย เพราะไทยเราเป็นประเทศเกษตรกรรม ต้องการแรงงานมาช่วยในการ
 ประกอบอาชีพ ทั้งนี้ เนื่องมาแต่การมีความคิดเห็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน
 เช่นในเรื่องที่เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมในครอบครัวปัจจุบันได้ต่างไปจากเดิมมาก และคัง
 เชนที่เคยเข้าใจกันว่าคนไทยมีนิสัยรักญาติพี่น้องและมักจะเลี้ยงบุคคลดังกล่าวไว้ในครอบครัวทั้งใน
 ทางที่เกี่ยวข้องกันโดยสายโลหิตและโดยการสมรส ในขณะที่เกี่ยวกับความคิดเกี่ยวกับการมีบุตรและ
 จำนวนบุตรที่เหมาะสมก็มีแนวโน้มที่จะนิยมการมีบุตรมาก เพราะผลดีทางสังคมโดยเป็นผู้สืบตระกูล
 และเพื่อความมั่นคงของวงศ์ตระกูล ส่วนผลดีในทางเศรษฐกิจคือเป็นแรงงานและหารายได้ให้แก่
 ครอบครัว การมีบุตรมากเป็นเรื่องจำเป็นเพราะในสมัยก่อนอัตราตายสูงมาก เด็กที่เกิดจึงมักจะ
 เสียชีวิตในอัตราส่วนที่สูงก่อนจะเป็นผู้ใหญ่ ปัจจุบันนี้สภาพการต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป การที่คน
 ไทยได้รับการศึกษาดีขึ้น มีความรู้ทันสมัย สภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ทุกคนต้องช่วยตัวเองมากขึ้น น่าจะ
 ทำให้ลักษณะของครอบครัวไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากกว่าสมัยก่อน ดังเช่นที่เคยหวังพึ่งครอบครัว
 เดิมในทุกทาง ก็ต้องเปลี่ยนเป็นช่วยตนเองเร็วขึ้น พร้อมกันนั้นความคิดความเชื่อต่าง ๆ ที่เคยมีมา
 ก่อนเกี่ยวกับการสมรส การมีบุตร ก็อาจได้รับการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วนี้ทำ
 ให้เกิดมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัวและการเจริญพันธุ์เพื่อ

---

๑ คร. กมล ชาญเดชา, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ
 ของประชาชนในเขตอำเภอภาคใต้, หน้า ๓ - ๖

จะไ้ทราบข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ความเข้าใจดังกล่าวแล้วนั้นยังขาดข้อเท็จจริงที่เป็นหลักสำคัญในอันที่จะกล่าวโดยสรุป โดยถือหลักทั่วไปว่า แบบครอบครัวไทยเป็นแบบหนึ่งแบบใดโดยเฉพาะ

ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตคน นับเป็นหนวยทางสังคมเบื้องต้นในชีวิตแรกเริ่มของการมีอิทธิพลต่าง ๆ ของครอบครัวเดิม อาจทำให้การเกิดความเคยชินที่จะมีแนวโน้มจะดำเนินรอยตามแบบเดิมตั้ง เช่นที่เคยเป็นมา

ลักษณะครอบครัวขยายของไทยเท่าที่ได้ปรากฏพบนั้น มีความแตกต่างไปจากครอบครัวขยายที่แท้จริงของจีนและอินเดีย เพราะในความหมายที่เป็นครอบครัวขยายของจีนและอินเดียนั้น ได้ถือเอาที่อยู่อาศัยเป็นหลัก ไม่ว่าจะมิบุตรชายจำนวนสักเท่าใดก็ตาม ทุกคนก็ยังคงอยู่รวมในครัวเรือนเดียวกัน และเมื่อทำการสมรสแล้วก็ยังนำภรรยาของแต่ละคนเข้ามาอยู่ในครอบครัวนั้นด้วย ส่วนในสังคมที่ถือการเลือกที่อยู่หลังการแต่งงานว่าจะต้องอยู่กับฝ่ายหญิงก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกันนี้ แต่ลักษณะของครอบครัวไทยได้มีผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับค่านครอบครัวไว้วา เท่าที่พบบุตรมักแยกออกเรือนไปต่างหาก และคนสุดท้ายมักจะคงอาศัยอยู่ในบ้านต่อไป อาจจะเป็นเพราะต้องอยู่ดูแลพ่อแม่ซึ่งแก่มาแล้ว เมื่อพิจารณาในแง่นี้ครอบครัวไทยจึงเป็นหน่วยเริ่มต้นที่จะแตกสาขาครอบครัวย่อย ๆ ออกไป ส่วนมากก็จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกันกับครอบครัวเดิม

ในปัจจุบันนี้ความคิดเรื่องการมีบุตรและจำนวนบุตรของคู่สมรสแต่ละคู่มีความแตกต่างไปกว่าเดิมมาก ดังเช่นที่เคยเป็นมาว่าการมีบุตรมากจะช่วยเป็นแรงงานในงานอาชีพเกษตรกรรมให้แก่ครอบครัวได้มาก และแม่บุตรจะสมรสไปแล้วก็นำเอาคู่สมรสเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยก็จะเป็นการเพิ่มแรงงานอีกทางหนึ่ง เมื่อพิจารณาต่อไปอาจพบได้ว่าคู่สมรสใหม่จะอาศัยอยู่ในครอบครัวเดิมของบิดามารดาเพียงชั่วคราว คือหลังจากช่วยเป็นแรงงานให้แก่ครอบครัวและเก็บออมทรัพย์ได้ระยะเวลาดหนึ่งก็จะแยกไปอยู่อิสระ ครอบครัวขยายจึงเกิดขึ้นเพียงชั่วระยะเวลาดหนึ่งเท่านั้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ของแบบครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ ในเขตชนบท

ประเทศไทยในอันที่จะประเมินลักษณะความสัมพันธ์ของแบบครอบครัวและการเจริญพันธุ์ เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยทำให้ทราบถึงลักษณะการอันสำคัญที่แท้จริงของแบบครอบครัวในเขตชนบทประเทศไทย ทั้งยังได้ทราบถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมบางประการ ตลอดจนลักษณะของการเจริญพันธุ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของการมีบุตร และอิทธิพลต่าง ๆ ที่ได้รับมาจากครอบครัวเดิม

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

การที่ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของแบบครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ ที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษามาแล้ว พอจะแสดงให้เห็นเป็นแนวทางว่า มีความแตกต่างของลักษณะต่าง ๆ ทางประชากร ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางจิตวิทยาและอื่น ๆ ของในแต่ละประเทศ ผลแห่งข้อแตกต่างนี้เองอาจทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ของแบบครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ มีสภาพคล้ายคลึงกันในสาระสำคัญบางส่วนเท่านั้น ส่วนที่ต่างกันอาจขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และประชากร เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การศึกษาลักษณะ เฉพาะของแบบครอบครัวแต่ละแบบกับการเจริญพันธุ์จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้ทราบถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัวกับการเจริญพันธุ์

ความแตกต่างกันในลักษณะของแบบครอบครัวน่าจะเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และทางด้านอื่น ๆ

สมมติฐานที่สำคัญของวิทยานิพนธ์มีดังนี้

"แบบของครอบครัวในเขตชนบทของประเทศไทยซึ่งประชากรส่วนใหญ่อาศัยในทางเกษตรกรรมมีส่วนสัมพันธ์กับระดับการเจริญพันธุ์"

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ของแบบครอบครัวและการเจริญพันธุ์ในครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกทำการศึกษาเฉพาะลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสตรีที่สมรสแล้ว จำนวนทั้งสิ้น ๑๘๗๓ คน เพื่อศึกษาในรายละเอียดในด้านแบบของครอบครัวและการเจริญพันธุ์ จากข้อมูลในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากร ซึ่งเป็นโครงการของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการนี้เป็นการศึกษาจาก

ตัวอย่างประชากรทั่วประเทศในรายละเอียดทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากร โดยได้ทำการ
 สุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยต้องตัดบางจังหวัดหรืออำเภอที่การคมนาคมไม่สะดวก
 และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ออกการรายและสี่จังหวัดภาคใต้ ซึ่งได้แก่ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี
 และสตูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ใน
 เขตชนบทประเทศไทย คาดว่าจะช่วยให้เพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการ โดยทราบถึงลักษณะอันเป็น
 แนวทางของครอบครัวไทยในปัจจุบัน และยังอาจจะทราบถึงลักษณะของความแตกต่างทางสังคม
 เศรษฐกิจ และประชากร ในแต่ละแบบของครอบครัว และเพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้ทราบถึงความแตก
 ต่างกันในเรื่องดังกล่าวแล้วของสตรีในช่วงอายุต่าง ๆ ซึ่งน่าจะแสดงถึงสภาพที่เป็นจริงในอดีตกับ
 ปัจจุบัน อีกทั้งยังอาจจะสามารถวัดความคิดเห็นของสตรีในวัยต่าง ๆ อีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวผล
 จากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงอาจจะเป็นประโยชน์ในการวางนโยบายในคานครอบครัว อันเป็นส่วนหนึ่ง
 ของนโยบายพัฒนาประเทศในทางเดียวกัน เพราะข้อเท็จจริงจากผลของการวิจัยที่ได้ อาจจะ เป็นแนว
 ทางให้การปฏิบัติการตามแผนพัฒนาของรัฐบาลได้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น